

KIZILDERİLİ MASALLARI

YAĞMUR İYİLERİN ÜZERİNE DE YAĞAR,
KÖTÜLERİN ÜZERİNE DE.

ÇEVİRİ: SERVİN SARIYER

© KARAKARGA YAYINLARI 183

Dünya Masalları Serisi - 7

*Her hakta saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü,
telif hakkı sahibinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.*

KIZILDERİLİ MASALLARI

Derleyen: William Trowbridge Larned

Genel Yayın Yönetmeni: M. K. Perker

Seri Editörü: Mesud Ata

Çeviri: Servin Sarıyer

Editör: Başak Tan

İllüstrasyonlar: John Rae

Kapak Tasarım: Sedat Gösterikli

Reklam ve Tanıtım Müdürü: Bilgen Ülgen

1-2. Baskı: Aralık 2018

3-6. Baskı: Şubat 2019

7-8. Baskı: Temmuz 2019

9-10. Baskı: Şubat 2020

11. Baskı: Kasım 2020

12-13. Baskı: Mayıs 2021

ISBN: 978-605-2241-81-3

*İmtiyaz Sahipleri: Yelda Cumalıoğlu, M. K. Perker
KaraKarga Yayınları, Destek Yayınları'nın alt kuruluşudur.*

Yayıncı Sertifika No: 13226

Adres: Abdi İpekçi Cad. No 31/5 Nişantaşı / İstanbul

Tel: (0 212) 252 22 42 **Fax:** (0 212) 252 22 43

karakarga.com

info@karakargayayinlari

[karakargayayinlari](https://www.facebook.com/karakargayayinlari)

[karakargayayinlari](https://www.instagram.com/karakargayayinlari)

[karakargayayin](https://twitter.com/karakargayayin)

Baskı: Deniz Matbaa Mücellit

Adres: Maltepe Mahallesi Hastane Yolu, Sokak No 1/6,
Zeytinburnu - İstanbul **Tel:** 0 212 613 30 06

Matbaa Sertifika No: 48625

Destek Dükkanı

İÇİNDEKİLER

Önsöz	7
Masalcı Iagoo	13
Shin-Ge-Bis, Kuzey Rüzgârı'nı Nasıl Kandırdı?	19
Bulutlardaki Minik Oğlanla Kız	31
Akşam Yıldızı'nın Çocuğu	45
Güneşi Aylayan Çocuk	65
Yaz Nasıl Geldi?	79
Çekirge	97
Büyücü Mish-O-Sha	123
Peri Gelini	151

ÖNSÖZ

Nar bülbülünün göğsü neden kırmızıdır? Ateş ormanının içinde nasıl ilerler? Çayır kurdu neden diğer hayvanlardan daha zekidir? Masalcı Iagoo bütün bu sorulara, büyükbabasının anlattığı peri masallarıyla yanıt verebilir.

Amerika'nın yerlisinin hayatı zor; ormanlarda ve ovalarda geziyor, her an vahşi bir hayvanla karşılaşabiliyor, mevsimsel değişikliklerden ve ormanın afetlerinden etkileniyor. İnandığı tanrıların sayısı yok. Gerçekleşen her doğa olayının birer lanet ya da lütuf olduğuna inanıyor ve cansız her varlığın bir ruha sahip olduğu, oldukça kalabalık

ve gizemli bir hayatın müstereği oluyor. Dolayısıyla bugün, özellikle kentlerde yaşayan ve kolaylaştıkça derinliğini kaybeden hayatını süsleye süsleye anlamlandırmaya çalışan çoğunluk için abartılı ya da tuhaf karşılanabilecek birçok detayın, Kızılderili'nin hayatında açıklanabilir, makul birer gerçekliği var. Gözle görülen ve görülemeyen her varlığın canlı olduğuna, iyi veya kötü özellikler taşıdığına ve insanların günlük işleri ve nihai kaderleri üzerinde kontrol edici bir güçleri olduğuna inanıyor. Ruhların öfkesini adaklarla yatıştırabileceğine inanıyor. Bu ritüellerden önce veya sonra muhakkak oruç tutarak adaklarının kabul görmesini istiyor, ziyafet düzenleyerek şükranlarını gösteriyor. Hayvanların da akıl yürütme yetilerinin ve diğer güçlerinin olduğuna inanıyor. Bunun doğal bir sonucu olarak kuşlara, ayılara ve diğer hayvanlara başka birer varlık biçiminde, başka şekillerde karşılaşılabileceği ruhlar olarak bakıyor. Belli kuşların uçuşma biçimlerine, renklerine bu nedenle çok önem veriyor ve hayatını gökyüzünde geçiren bu hayvanların dileklerini ruhlara taşıdığına veya onların emirlerini yeryüzüne getirdiklerine inanıyor.

Kızılderili, doğanın zorluklarına karşı mücadele etse de onu bir rakip olarak görmüyor. Zincirdeki bir halka olduğunun farkında olarak sürdürdüğü, onu korkutan, zorlayan, zaman zaman da ödüllendiren yaşam, en basit konuşma diliyle hikâyeleşiyor.

Bu hikâyelerde kavramları ifade eden kelimeler yeterli değilmiş gibi görünse de, anlatıcı dönüşüm öğretilerinden bahsederek ve cansız nesneleri kişileştirerek, metaforlar aracılığıyla bu noksanlığı gideriyor. Yaşam ve eylemlere maddesel dünyanın tamamı dâhil ediliyor, tanımlarla ilgili akıllarda beliren her soru böylece yanıtlanıyor. Anlatılan en gerçek dışı şeylere dair anlatıcının ve dinleyicilerin inancı, parçaların birleştirilmesine yardım ediyor. Kızılderili inancı için hiçbir şey anlaşılmaz değil. Her ifade bir kehanet ve her hikâye bir öğreti...

Kızılderili masallarını incelerken bu inanç biçimi unutulmazsa, masallardaki canlılara söylenen şeylerin, aslında bu yerli halkın yaşam, ölüm ve ölümsüzlük gibi konular hakkındaki fikirlerini ifade ettiği anlaşılabilir.

Geleneksel öykülerin değeri büyük ölçüde düşünce ve ifade açısından ilk halleriyle kalmış

olmalarından geliyor. Konuşmaları tekrarlamaya, konuşanların seslerini, mimiklerini ve tonlamalarını taklit etmeye büyük önem veriliyor.

Bu masallar ve efsaneler yerli halkın kendi dilinden birçok kişi tarafından tercüme edildi. Bu çevirileri yapanlar kendi dillerinde ve tercümelerinde çok yetkindiler; masallarda adı geçen yerlerde gerçekten yaşadıkları için de hikâyelerin en orijinal halleriyle aktarıldığından emin olabiliyoruz.

Bu kişiler içinde en önemlisi şüphesiz, Superior Gölü bölgesinde hükümet görevlisi olarak çalışan etnolog Henry R. Schoolcraft idi. Bu kitaptaki masalların biri dışında hepsi de, Henry R. Schoolcraft'ın derlediği ve 1839 yılında yayımlanan Algonkin Araştırmaları adlı eserinden derlendi.

Başak Tan
Editör

MASALCI LAGOO

Yaşlı Iagoo, bir insanın hayatı boyunca görüp görebileceği en bilgili, en akıllı kişiymiş. Kızılderililer arasında onun kadar çok şey görmüş, onun kadar çok yer gezmiş biri daha yokmuş. Kadim ormanların, toprakların sırlarını bilir; kuşların, hayvanların lisanını konuşmuş. Uzun yaşamı boyunca hep gezmiş, vahşi geyiklerin saklandığı ormanlara gitmiş, huş ağacından kanosuna binip geçilmez bilinen sulardan geçmiş.

Iagoo'nun bildikleri, sadece gezip gördüğü yerlerde öğrendikleriyle sınırlı değilmiş üstelik.

Dedesinin uzun yıllar önce anlattığı peri masallarını, gizemli öyküleri de daha dün dinlemiş gibi hatırlarmış. Iagoo'nun dedesi de bu öyküleri vaktiyle kendi dedesinden öğrenmiş, o da kendi dedesinden. Aslında dededen toruna anlatılacağı bu öyküler o kadar eskiymiş ki, kökleri dünyanın, her şeyin sihirli ve tuhaf olduğu o ilk zamanlarına kadar dayanıyormuş.

Çocuklar Iagoo'yu çok severlermiş. Nereden bulursa bulur, o güne kadar kimsenin görmediği güzellikteki deniz kabuklarını toplar, küçük kızlara kolyeler dizer, çocuklara minik elleriyle sepetler yapabilecekleri en güzel otları bulabilecekleri yerleri gösterirmiş. Oğlanlara yaylar ve oklar yaparmış. Dişbudak ağacından yapılan bu yaylar, hiçbir yayın gerilmediği kadar gerilir, meşeden oklar da bütün oklardan daha uzağa gidermiş.

Ama çocukların bunların hepsinden daha çok sevdiği bir şey varsa, o da Iagoo'nun, onları karşısına oturtup birbirinden güzel hikâyeler anlatmasıymış. Kızılgerdan kuşuna o kızıl sakalı kim verdi? Ateş ağaç dallarının içine nasıl girebildi de, Kızılderililer onları birbirine sürterek ateş yakabiliyor? Bu çakal denen hayvan neden bütün

hayvanlardan daha zekidir? Hem neden koşarken ikide bir arkasına bakar ki? Çocuklara bu soruların cevabını bir tek Iagoo verebilirmiş.

Kış gelince, öykülerin, masalların da zamanı gelirmiş. Yeryüzünü karlar kaplar, Kuzey Rüzgârı Buz Diyarı'ndaki evinden uluyarak çıkar, ay gökyüzünde buzdan bir küre gibi ısıllı ısıllı parlar ve Kızılderililer çadırlarda toplanırlarmış. Iagoo da odunlarla yakılan ateşin başına oturur, çocuklar hemen onun etrafını sararmış.

Kuzey Rüzgârı'nın "Huuu, huuu!" diye eserek iyice alevlendirdiği ateşe Iagoo bir odun daha atarmış. "Huuu, huuu!" Ne ele avuca sığmaz bir şeymiş şu Kuzey Rüzgârı! İnsan neredeyse uçlarından buzlar sallanan saçlarıyla görüverecek gibi oluyormuş onu. Kızılderili çadırları bu kadar güçlü olmasa, Kuzey Rüzgârı'nın onları yerle bir etmesi işten bile değilmiş, hele ateş bu kadar harlı yanmasa, mum alevi gibi sönüverecekmiş. Ama Kızılderili çadırları tam da bu yüzden bu kadar dayanıklı yapılmış ve hemen yanı başlarındaki engin ormanda ateşi sonsuza dek beslemeye yetecek kadar odun varmış. Bu yüzden Kuzey Rüzgârı ne kadar sert olursa olsun, gücü ancak dişlerini